

Posudek na bakalářskou práci  
**Idáfová vazba v arabštině a její morfosyntaktické chování**  
**The Idafa construction in Arabic and its morphosyntactic behaviour**  
Autor: Adam Pospíšil

Předložená práce se zabývá zmíněnou konstrukcí v arabštině (běžně nazývanou „genitivní spojení“), a jejím hlavním cílem, dle úvodu i závěru, je prozkoumání toho, zda v tomto případě jde spíše o „head marking“ nebo „dependent-marking“.

Na celkem 59 stránkách autor nabízí přehled této vazby, počínaje sociolingvistickým přehledem jazykové situace současné arabštiny, pokračuje popisem této vazby (sémantika, morfosyntax, obdobné konstrukce), přehledem arabské morfologie účastníci se na této vazbě, morfonologií morfémů, syntaktickými vlastnostmi a nakonec nabízí i srovnání bez genetického zřetele a též perspektivu diachronní (práce je však především synchronní).

Téma je formulováno vcelku jasně a po mém soudu je i ve své hlavní ose zpracováno přehledně a korektně. Za úspěšné považuji jeho popisy idáfy (i když osobně bych asi spíše mluvil o atribuci než posesivitě, ale posesivita je pojata vcelku široce, takže to není na závadu věci). Jinde (kap. 4, morfologie idáfy) jsou naznačeny některé alternativní přístupy, ovšem nejsou dostatečně rozpracovány, aby mohly sloužit diskusi. Koncept „stavu“, používaný v semitské srovnávací jazykovědě, je jen naznačen a není dále příliš využit, popis deklinací není zcela zřetelný – podle mého názoru se některé entity v textu objevují nesystematicky a nejsem si jist, zda je pak výklad pro čtenáře přehledný. Tento výklad je doložen tabulkou, které by však grafické zpracování velice prospělo. Obsah je nicméně v pořádku. Dobrá je opět kapitola k morfonologii, a především část věnovaná syntaktickým vlastnostem. V části „Diachronic and cross-linguistic perspective“ ovšem vidím velký nevyčerpaný potenciál. Diachronní (tedy semitistická) část pracuje prakticky jen s hebrejštinou, materiál akkadský a dalších semitských jazyků zůstává stranou, což je ovšem u tohoto jevu chybou. Též k diskusi o „stavech“ doporučuji použít např. práci Kienastovu (Historische semitische Sprachwissenschaft, Wiesbaden 2001), která nabízí koncept přehlednější a pro použití stavů pro výklad idáfy podstatně výhodnější. Též v části „negenetické“, poukazující na ezáfetovou konstrukci v perštině (a zpětně výpůjčky do chúzestánské arabštiny) je škoda, že tento jev není více diskutován. V závěru pak shrnuje výsledky práce, dovoluji si však poznamku, že závěr považuji za příliš krátký.

Autorova koncepce poměrně silně závisí na Magidowově tvrzení, že „pádové koncovky“ v arabštině ztratily syntaktickou relevanci (void of any syntactic function). Toto tvrzení je podle mne, pokud je formulováno takto obecně, poměrně sporné. Je pravda, že v naprosté většině užití v současnosti jsou tyto koncovky redundantní, stejnou syntaktickou informaci dostáváme s nimi i bez nich, nejsem si jist, jestli takovéto „dvojí značení“ je vyložitelné jako syntakticky nerelevantní. Existují ovšem případy, kdy je toto značení funkční, a existují rovněž jazykové styly, ve kterých se důsledně užívá. Toto nevyvrací autorovy závěry, jen je poněkud zužuje. Ty by se daly zařadit docela dobře na sociolingvistické škále, ovšem nedají se úplně úspěšně zobecnit pro arabštinu jako celek, ani po omezení na pouze současnou arabštinu.

Z hlediska vztahu k hlavě či vztahu závislostnímu by byla též velmi zajímavá diskuse o těch případech, kdy v arabštině je na pozici „head“ adjektivum – jde o jev rozšířený a rostoucí na významu, z hlediska těchto vztahů by nabízel důležitý materiál pro pochopení tohoto vztahu. Minimálně v MSA (tedy i v LSA) jde o jev produktivní, čímž se také liší od dialektů.

Na předložené studii je vidět, že byla s největší pravděpodobností dokončována ve spěchu. O tom svědčí celá řada nedůsledností, někdy dokonce i nedokončená věta (či odstavec – s. 33, 5.2:2. a)), nezvyklé (1.a, 2.b, s. 11-12) či chybné (42 a, b, a – s. 49) číslování příkladů, chybějící morfémy (tab. 1, s. 18 – tam je také i nejasný vztah anglického překladu k příkladu), nedůslednost přepisu z arabštiny (především označení délek – „á“ i „ā“). U příkladu (30) není provedena příslušná transformace, takže pak nedemonstruje tvrzení v okolním textu. Další nedostatky se dají přičíst též nezkušenosti – v několika případech autor zavede nějakou funkci (např. PERT v příkladech), ovšem její popis je k nalezení až v následném textu, jinde by prospělo text přeřadit, aby lépe odrážel následnost výskytu jevů. Sem patří i použití poznámek, které jsou někdy řazeny až nakonec sekvence (např. citace), ale jev se vyskytuje už na počátku této sekvence (pozn. 56). Na s. 44 autor uvádí vlastní zkušenost s jevem, ovšem tuto zkušenost nezasazuje do žádného kontextu (dialektní oblast) ani ji nijak nekvantifikuje (jde o náhodu nebo o běžný jev?), což může být zkreslující. Celkově tedy doporučuji, aby konečné redakci byla věnována patřičná pozornost a aby autor při formulování textu více myslel na své čtenáře.

Závěrem: z obsahového hlediska práce plní své cíle, má všechny nutné části a tyto jsou organicky propojeny. Argumentace je podložená, jasná a směřuje k vytčenému cíli. Diskuse je poučená a korektní, práce přináší nové poznatky. Obsahově podle mne práce přesahuje bakalářský stupeň. Domnívám se proto, že navzdory výše uvedeným výhradám je možno práci jednak přijmout k obhajobě, ale též klasifikovat stupněm „výborně“.

V Praze dne 31. srpna 2015

Petr Zemánek